Сборник съдебна практика

ЗАКЛЮЧЕНИЕ НА ГЕНЕРАЛНИЯ АДВОКАТ
J. RICHARD DE LA TOUR
представено на 21 март 2024 година[1]

Съединени дела C-498/22—C-500/22

Novo Banco SA—Sucursal en España,
Banco de Portugal,
Fundo de Resolução
срещу
C.F.O. (C-498/22)
J.M.F.T.,
M.H.D.S. (C-499/22)
и
Proyectos, Obras y Servicios de Badajoz SL (C-500/22)

(Преюдициално запитване, отправено от Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания)

„Преюдициално запитване — Оздравяване и ликвидация на кредитни институции — Директива 2001/24/ЕО — Членове 3 и 6 — Прехвърляне на права, активи или задължения към мостова институция — Обратно прехвърляне към кредитната институция, на която е наложена оздравителната мярка — Lex concursus — Действие на оздравителната мярка в други държави членки — Взаимно признаване — Последици от неспазване на задължението за публикуване на оздравителна мярка — Харта на основните права на Европейския съюз — Членове 17, 21, 38 и 47 — Право на собственост — Ефективна съдебна защита — Защита на потребителите — Принципи на правна сигурност, на защита на оправданите правни очаквания, както и на равенство и на забрана на всяка форма на дискриминация, основана на гражданството — Директива 93/13/ЕИО — Неравноправни клаузи“

I. Въведение

1. Преюдициалните запитвания се отнасят до тълкуването на член 3, параграф 2 и член 6 от Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции[2], както и на член 6, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно

[1] Език на оригиналния текст: френски.

[2] ОВ L 125, 2001 г., стр. 15; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 4, стр. 34.

неравноправните клаузи в потребителските договори[3] във връзка с членове 17, 21, 38 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз[4] и с принципите на правна сигурност и на защита на оправданите правни очаквания.

2. Тези запитвания са отправени в рамките на спорове между Novo Banco SA—Sucursal en España (наричан по-нататък „Novo Banco Испания“), подпомаган от Banco de Portugal (централна банка на Португалия) и Fundo de Resolução (Фонд за преструктуриране, Португалия), и няколко клиенти на Novo Banco Испания, който е правоприемник на Banco Espírito Santo SA—Sucursal en España (наричан по-нататък „BES Испания“), клон на португалската кредитна институция Banco Espíritu Santo SA (наричана по-нататък „BES“), чийто правоприемник е Novo Banco SA вследствие на оздравителните мерки, предприети от централната банка на Португалия. Посочените запитвания се отнасят до отражението на тези оздравителни мерки върху различни договори за финансови продукти и услуги.

3. Ще предложа на Съда, първо, да постанови, че липсата на предвиденото в член 6 от Директива 2001/24 публикуване, чиято цел е да позволи на трети лица да обжалват оздравителната мярка в държавата членка по произход, не засяга последиците от взаимното признаване на тази мярка в приемащите държави членки. Второ, ще предложа на Съда да постанови, че частноправните субекти не могат да се позовават на оправдани правни очаквания по отношение на мостова банка, създадена в рамките на оздравителна мярка. Трето, ще предложа на Съда да постанови, че вземанията за обезщетение във връзка с договор могат да бъдат оставени в пасива на банка, която е обект на оздравителна мярка чрез създаването на мостова банка, на която се прехвърлят само някои активи и пасиви.

II. Правна уредба

A. Правото на Съюза

1. Директива 93/13

4. Член 6, параграф 1 от Директива 93/13 предвижда:

„Държавите членки определят изискването, включените неравноправни клаузи в договори между потребители и продавачи или доставчици да не са обвързващи за потребителя, при условията на тяхното национално право, и че договорът продължава да действа за страните по останалите условия, когато може да се изпълнява и без неравноправните клаузи“.

[3] ОВ L 95, 1993 г., стр. 29; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 273.

[4] Наричана по-нататък „Хартата“.

2. Директива 2001/24

5. Съображения 4, 6, 7, 11, 12 и 16 от Директива 2001/24 гласят:

„(4) Особено нежелателно би било от [единството] между институция и нейните клонове да се отстъпва в случаите, в които се налага да бъдат предприети мерки за оздравяване или да бъде открито производство по ликвидация.

[…]

(6) На административните или съдебни органи на държавата членка по произход трябва да бъде предоставено изключително правомощие да вземат решения относно мерките за оздравяване, предвидени в действащото законодателство и съществуващи в практиката на тази държава членка, както и да прилагат посочените мерки. Поради трудностите при хармонизиране на законодателствата и практиката на държавите членки е нужно да бъде установено взаимно признаване от държавите членки на мерките, които всяка от тях предприема за възстановяване на жизнеспособността на лицензираните от нея кредитни институции.

(7) Необходимо е да се гарантира, че мерките за оздравяване, предприети от административните или съдебни органи на държавата членка по произход, и действията на лицата или органите, които са определени от държавните органи да ръководят изпълнението на съответната мярка за оздравяване, имат действие във всички държави членки […].

[…]

(11) Когато мерките за оздравяване биха могли да възпрепятстват упражняването на права на трети лица, в държавите членки по местонахождение на клоновете трябва да бъде предоставяна информация на тези лица във връзка с изпълнението на мерките.

(12) Принципът на равното третиране на кредиторите с оглед на техните възможности за предявяване на съдебен иск изисква административните или съдебни органи на държавата членка по произход да предприемат нужните действия, които да позволят на кредиторите в приемащата държава членка да упражнят правото си да предявят съдебен иск в предвидените за тази цел срокове.

[…]

(16) Равноправно[то] третиране на кредиторите изисква кредитната институция да бъде ликвидирана в съответствие с принципите на единство и универсалност, които предполагат изключителна компетентност на административните или съдебни органи на държавата членка по произход и признаване на техните решения. Тези решения трябва без формалности да пораждат във всички други държави членки последиците, предписани от законодателството на държавата членка по произход, освен ако настоящата директива не предвижда друго“.

6. Член 1, параграф 1 от тази директива предвижда:

„Настоящата директива се прилага за кредитните институции и техните клонове, които са създадени в държави членки, различни от държавата, където се намира главното управление на институцията, съгласно определението в член 1, точки 1 и 3 от Директива 2000/12/ЕО[5], като се спазват условията и изключенията, предвидени в член 2, параграф 3 от същата директива“.

7. Съгласно член 2, седмо тире от Директива 2001/24 „мерки за оздравяване“ са „мерките, които имат за цел да запазят или възстановят финансовото състояние на кредитна институция и биха могли да засегнат съществуващите права на трети лица, включително мерки, свързани с възможност за временно преустановяване на плащания, спиране на изпълнителни действия или намаляване на вземанията“.

8. Дял II от тази директива е озаглавен „Мерки за оздравяване“ и обхваща членове 3—8.

9. Член 3 от посочената директива е озаглавен „Предприемане на мерки за оздравяване — приложимо право“ и предвижда:

„1. Само административни или съдебни органи на държавата членка по произход са компетентни да вземат решение за прилагане на една или повече оздравителни мерки в кредитна институция, включително в клоновете, установени в други държави членки.

2. Мерките за оздравяване се прилагат в съответствие със законовите и подзаконовите разпоредби и с процедурите, приложими в държавата членка по произход, доколкото друго не е предвидено в настоящата директива.

Посочените мерки произвеждат пълно действие, в съответствие със законодателството на тази държава членка, в [целия Европейски съюз] без допълнителни формалности, включително по отношение на трети лица в други държави членки, дори когато приложимите за тях правила на приемащата държава не предвиждат такива мерки или предписват условия за прилагането им, които не са изпълнени.

Мерките за оздравяване са действащи в [целия Съюз] от момента, в който станат действащи в държавата членка, в която са предприети“.

10. Член 6 („Публикуване“) от Директива 2001/24 има следния текст:

„1. Когато прилагането на оздравителните мерки, за което е взето решение съобразно член 3, параграфи 1 и 2, може да засегне правата на трети лица в приемащата държава членка и когато решението за постановяване на мярката подлежи на обжалване в държавата членка по произход, административните или съдебни органи на държавата членка по произход, администраторът или всяко лице, което има право да предприеме това действие в държавата членка по произход, публикуват извлечение от решението в *Официален вестник на [Европейския съюз*[6]] и в два централни всекидневника във всяка приемаща държава членка с цел да бъде дадена възможност за своевременно упражняване на правото на обжалване.

[5] Директива на Европейския парламент и на Съвета от 20 март 2000 година относно предприемането и осъществяването на дейност на кредитни институции (ОВ L 126, 2000 г., стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 3, стр. 198).

[6] Наричан по-нататък „ОВ“.

2. Извлечението от предвиденото в параграф 1 извлечение се изпраща при първа възможност чрез най-подходящите канали на Службата за официални публикации на [Европейския съюз] и на два централни всекидневника във всяка приемаща държава членка.

[…]

4. В подлежащото на публикуване извлечение от решението на официалния език или официалните езици на съответните държави членки се посочват целта и правното основание на взетото решение, сроковете за обжалване, като се дава ясно указание за датата на изтичането им и пълния адрес на органите или съда, които са компетентни да разглеждат жалби.

5. Мерките за оздравяване се прилагат независимо от предписаните в параграфи от 1 до 3 мерки и имат пълно действие по отношение на кредиторите, освен ако не е предвидено друго от административните или съдебни органи на държавата членка по произход или от правните норми на същата държава, които регулират посочените мерки“.

11. Член 7 („Задължение за уведомяване на известни кредитори и право на предявяване на вземания“), параграф 1 от тази директива предвижда:

„Когато законодателството на държавата членка по произход изисква предявяването на вземане като условие за признаването му или предвижда задължително уведомяване за мярката на кредиторите с местожителство, [обичайно] пребиваване или [седалище] в тази държава, административните или съдебни органи на държавата членка по произход или администраторът уведомяват и известните кредитори с местожителство, [обичайно] пребиваване или [седалище] в други държави членки при условията, предвидени в член 14 и член 17, параграф 1“.

12. Съгласно член 23, параграф 1 от посочената директива предприемането на мерки за оздравяване не засяга правото на кредиторите да търсят прихващане на своите вземания срещу вземанията на кредитната институция, ако прихващането е разрешено от правото, което е приложимо към вземането на кредитната институция.

13. Член 32 от същата директива е озаглавен „Висящи съдебни производства“ и предвижда:

„Последиците на мерки за оздравяване или производство по ликвидация за висящо съдебно производство за вещ или право, отнети от кредитната институция, се определят изключително от правото на държавата членка, в която се води висящото съдебно производство“.

3. Директива 2014/59/ЕС

14. Член 83 („Процедурни задължения на органите за преструктуриране“), параграфи 4 и 5 от Директива 2014/59/ЕС[7] гласи:

„4. Органът за преструктуриране публикува или осигурява публикуването на копие от заповедта или акта, по силата на които се предприема действието по преструктуриране, или съобщение, в което се обобщават последиците на действието по преструктуриране, и по-специално последиците за клиентите и, ако е приложимо — реда и срока в случай на спиране или ограничаване по членове 69, 70 и 71, по следните начини:

а) на официалната си интернет страница;

б) на интернет страницата на компетентния орган, ако е различен от органа за преструктуриране, или на интернет страницата на [Европейския банков орган (ЕБО)];

в) на интернет страницата на институцията в режим на преструктуриране;

г) когато акциите, други инструменти на собственост или дългови инструменти на институцията в режим на преструктуриране са допуснати за търговия на регулиран пазар, начините за оповестяване на регулирана информация относно институцията в режим на преструктуриране в съответствие с член 21, параграф 1 от Директива 2004/109/ЕО[8].

5. Ако акциите, инструментите на собственост или дълговите инструменти не са допуснати за търговия на регулиран пазар, органът за преструктуриране гарантира, че документите, доказващи наличието на инструментите по параграф 4, се изпращат на акционерите и кредиторите на институцията в режим на преструктуриране, които могат да бъдат установени чрез регистрите или базите данни на институцията в режим на преструктуриране, които са на разположение на органа за преструктуриране“.

15. Член 117 от тази директива е озаглавен „Изменения на Директива [2001/24]“ и точка 1 от него предвижда в член 1 от последната директива да се добави параграф 5, съгласно който „[ч]ленове 4 и 7 от настоящата директива не се прилагат в случаите, когато се прилага член [83] от Директива [2014/59]“.

16. Съгласно член 130, параграф 1 от Директива 2014/59 срокът за транспонирането ѝ е 31 декември 2014 г.

17. Съгласно член 131 от тази директива тя влиза в сила на двадесетия ден след публикуването си в ОВ, т.е. на 2 юли 2014 г.

[7] Директива на Европейския парламент и на Съвета от 15 май 2014 година за създаване на рамка за възстановяване и преструктуриране на кредитни институции и инвестиционни посредници и за изменение на Директива 82/891/ЕИО на Съвета и директиви 2001/24/ЕО, 2002/47/ЕО, 2004/25/ЕО, 2005/56/ЕО, 2007/36/ЕО, 2011/35/ЕС, 2012/30/ЕС и 2013/36/ЕС и на регламенти (ЕС) № 1093/2010 и (ЕС) № 648/2012 на Европейския парламент и на Съвета (ОВ L 173, 2014 г., стр. 190).

[8] Директива на Европейския парламент и на Съвета от 15 декември 2004 година относно хармонизиране изискванията за прозрачност по отношение на информацията за издателите, чиито ценни книжа са допуснати за търгуване на регулиран пазар, и за изменение на Директива 2001/34/ЕО (ОВ L 390, 2004 г., стр. 38; Специално издание на български език, 2007 г., глава 6, том 7, стр. 172).

Б. Испанското право

18. Съгласно член 19, параграф 1 от Ley 6/2005 sobre saneamiento y liquidación de las entidades de crédito (Закон 6/2005 относно оздравяването и ликвидацията на кредитните институции)[9] от 22 април 2005 г., който транспонира Директива 2001/24 в испанския правен ред:

„Когато по отношение на кредитна институция, която е лицензирана в държава членка […] и има поне един клон или предоставя услуги в Испания, е приета оздравителна мярка или е открито производство по ликвидация, тази мярка или това производство произвежда в Испания без допълнителни формалности всички свои последици от момента, в който произвежда тези последици в държавата членка, в която е приета мярката или е открито производството“.

В. Португалското право

19. Член 145-C и сл. от Regime Geral das Instituições de Crédito e Sociedas Financeiras (Общ режим на финансовите и кредитните институции) са приети с Decreto-Lei no° 31-A/2012 (Декрет-закон № 31-A/2012)[10] от 10 февруари 2012 г. и уреждат мерките за оздравяване и преструктуриране на кредитните институции и на финансовите дружества.

III. Фактите в главните производства и преюдициалните въпроси

А. Дело C-498/22

20. На 11 декември 2006 г. C.F.O. в качеството си на потребител сключва с BES Испания договор за ипотечен кредит, съдържащ клауза за минимален лихвен процент или клауза за „долен праг“ от 2 %.

21. С решение от 9 май 2013 г. Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) обявява такива клаузи за „долен праг“ за неравноправни поради липса на прозрачност. По искане на C.F.O. до BES Испания да не прилага повече клаузата за „долен праг“, съдържаща се в договора му за ипотечен кредит, BES Испания престава да прилага тази клауза, считано от юни 2013 г.

22. В приложение на Общия режим на финансовите и кредитните институции и в контекста на сериозните финансови затруднения на BES с решение от 3 август 2014 г., изменено с решение от 11 август 2014 г. (наричано по-нататък „решението от август 2014 г.“), управителният съвет на централната банка на Португалия приема спрямо тази кредитна институция т.нар. мерки „за преструктуриране“.

23. С това решение централната банка на Португалия създава мостова банка — Novo Banco, на която са прехвърлени описаните в приложение 2 към посоченото решение активи, пасиви и други неимуществени права и задължения на BES.

[9] BOE, бр. 97 от 23 април 2005 г., стр. 13912.

[10] Diário da República, притурка 1, серия 1, бр. 30, 10 февруари 2012 г.

24. Сред изключените от прехвърлянето към Novo Banco пасиви фигурират по-специално „всички съществуващи или евентуални задължения, произтичащи от отговорността на банката, и по-специално тези, произтичащи от измама или нарушение на регулаторни, наказателни или административни разпоредби или решения“.

25. След прехвърлянето Novo Banco Испания става ипотекарният кредитор по сключения на 11 декември 2006 г. договор за кредит и започва да фактурира на C.F.O. месечните вноски за погасяване на кредита.

26. На 3 октомври 2014 г. Banco de España (централната банка на Испания) публикува обявление в Boletín Oficial del Estado, в което се посочва, че с решението от август 2014 г. централната банка на Португалия е приложила спрямо BES мярка за преструктуриране, състояща се в частично прехвърляне на дейността ѝ на мостовата банка Novo Banco, която продължава без прекъсване обичайната дейност на BES, като тази мярка се счита за мярка за оздравяване по смисъла на член 2 от Директива 2001/24.

27. На 29 декември 2015 г. централната банка на Португалия приема две решения за изменение и изясняване на приложение 2 към решението от август 2014 г. (наричани по-нататък „решенията от 29 декември 2015 г.“), в които се уточнява по-специално, че считано от тази дата, „вземанията и обезщетенията, свързани с твърдяната недействителност на някои клаузи в договорите за кредит, по които BES е кредитодател“, не са прехвърлени на Novo Banco.

28. През януари 2017 г. C.F.O. иска от Novo Banco Испания да върне сумите, събрани от BES Испания въз основа на съдържащата се в неговия договор за ипотечен кредит клауза за „долен праг“.

29. С писмо от 21 март 2017 г. Novo Banco отхвърля това искане с мотива, че банката е действала при пълна прозрачност по отношение на информацията относно клаузата за „долен праг“, подписана на 24 ноември 2006 г., т.е. преди подписването на нотариалния акт за ипотечен кредит.

30. На 4 май 2017 г. C.F.O. предявява иск срещу Novo Banco Испания за обявяване на клаузата за „долен праг“, съдържаща се в сключения с BES Испания договор за ипотечен кредит, за недействителна поради неравноправност и за осъждане на Novo Banco Испания да му възстанови недължимо платените въз основа на тази клауза суми.

31. Novo Banco Испания възразява срещу иска, като повдига възражение за липса на пасивна легитимация, изтъквайки, че вземането, което би могло да възникне в полза на C.F.O., състоящо се във връщането на сумите, получени от BES Испания въз основа на прилагането на клаузата за „долен праг“, не е било прехвърлено на Novo Banco чрез мерките за оздравяване, приети от централната банка на Португалия по отношение на BES.

32. Както първоинстанционният съд, така и въззивният съд, Audiencia Provincial (областен съд, Испания), отхвърлят повдигнатото от Novo Banco Испания възражение и уважават исканията на C.F.O.

33. Novo Banco Испания подава касационна жалба пред Tribunal supremo (Върховен съд), който уважава молбата на централната банка на Португалия и на Фонда за преструктуриране да встъпят в подкрепа на исканията на жалбоподателя.

34. На първо място, запитващата юрисдикция припомня, че макар решенията на централната банка на Португалия от август 2014 г. и от 29 декември 2015 г. да се считат за мерки за оздравяване по смисъла на Директива 2001/24[11] и макар те да могат да засегнат правата на трети лица, тези решения не са били публикувани, противно на изискването по член 6, параграфи 1—4 от посочената директива. В това отношение тази юрисдикция подчертава, че информацията, предоставена от централната банка на Португалия на уебсайта ѝ на английски и португалски език, както и на испанските медии, относно кризата с BES и създаването на Novo Banco е твърде обща и не позволява на засегнатите клиенти да идентифицират изключените от прехвърлянето на имущество пасиви и да осъзнаят ограничаването на своите права, което това изключване предполага. В допълнение, посочената юрисдикция отбелязва, че публикуваното от централната банка на Испания обявление, споменато в точка 26 от настоящото заключение, също не отговаря на изискванията на тази разпоредба.

35. Липсата на публикуване по предвидения в посочената разпоредба начин е възпрепятствала почти всички клиенти на BES Испания, които пребивават в Испания, да обжалват решенията на централната банка на Португалия, и ги е накарала да подадат искове срещу Novo Banco Испания, в производствата по които последният обаче изтъква липса на пасивна легитимация с мотива, че оздравителните мерки не са прехвърлили задължението за възстановяване на сумите, платени от тези клиенти поради прилагането на неравноправна клауза.

36. Запитващата юрисдикция се съмнява, че член 6, параграф 5 от Директива 2001/24, съгласно който мерките за оздравяване се прилагат и произвеждат действие, независимо от мерките за публикуване, предвидени в параграфи 1—3 от тази разпоредба, може да обхваща продължителна липса на публикуване в приемащата държава членка на ограниченията на права или лишаването от права, които тези мерки налагат на клиентите на съответния субект, както и на средствата за правна защита, с които клиентите разполагат.

37. Поради това запитващата юрисдикция иска да се установи дали предвиденото в член 3, параграф 2 от Директива 2001/24 задължение за признаване в приемащата държава членка на действието на приетите в държавата членка по произход оздравителни мерки може да бъде в съответствие с принципа на ефективна съдебна защита, закрепен в член 47 от Хартата, с предвидената в член 21, параграф 2 от Хартата забрана на всяка форма на дискриминация, основана на гражданството, както и с принципа на правна сигурност, когато такива мерки не са били публикувани по начина, изискван от член 6, параграфи 1—4 от тази директива.

38. На второ място, запитващата юрисдикция отбелязва, че отговорът на Novo Banco Испания на искането на C.F.O. не поставя под въпрос прехвърлянето на отговорността за пасива, и по-специално задължението за възстановяване на сумите, платени от C.F.O. на BES Испания въз основа на прилагането на клауза за „долен праг“, която впоследствие е призната за неравноправна. Напротив, според тази юрисдикция Novo Banco Испания е отговорила по същество, подчертавайки, че „банката е действала при пълна прозрачност“ в момент, когато е била контролирана от Фонда за преструктуриране, който от своя страна е публичен орган към централната банка на Португалия. Вследствие на това C.F.O. е

[11] Тя се позовава на решение от 29 април 2021 г., Banco de Portugal и др. (C-504/19, наричано по-нататък „решението Banco de Portugal и др.“, EU:C:2021:335).

предявил иска си, считайки с пълна увереност, че Novo Banco Испания, в качеството си на клон на банка, контролирана от публичен орган, действащ в приложение на правото на Съюза, има качеството на кредитодател по договора за ипотечен кредит.

39. Ето защо тази юрисдикция иска да се установи дали в положение, при което пребиваващ в приемащата държава членка потребител е могъл да обоснове оправданите си правни очаквания относно поведението на мостовата банка, контролирана от публичен орган на държавата членка по произход, задължението за признаване на действието на мерките за оздравяване, предвидено в член 3, параграф 2 от Директива 2001/24, е в съответствие с член 47 от Хартата, както и с принципа на правна сигурност.

40. На трето място, запитващата юрисдикция иска да се установи дали от гледна точка на правото на Съюза, и по-специално на член 6, параграф 1 от Директива 93/13, е законосъобразно фрагментирането на договорното правоотношение, произтичащо от разглежданите в главното производство мерки за оздравяване и изразяващо се в това потребителят да бъде обвързан от задълженията си към Novo Banco Испания, плащайки на Novo Banco Испания месечните вноски по първоначално сключения с BES Испания договор за ипотечен кредит, и същевременно Novo Banco Испания да бъде освободен от задължението за възстановяване на сумите, получени от BES Испания въз основа на клаузата за „долен праг“, което води до обвързване на този потребител с неравноправната клауза, тъй като той не би могъл да си възстанови тези суми от BES предвид неплатежоспособността на последната. Според запитващата юрисдикция това положение може да представлява непропорционална намеса в правото на собственост на потребителя в противоречие с член 17 от Хартата.

41. В този контекст запитващата юрисдикция изпитва съмнения дали правата на потребителите нямат предимство пред стабилността на финансовата система [12].

42. При това положение Tribunal Supremo (Върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Съвместимо ли е с основното право на ефективни правни средства за защита по член 47 от [Хартата], с общия принцип на правна сигурност и със закрепения в член 21, параграф 2 от Хартата принцип на равенство и забрана на всяка форма на дискриминация, основана на гражданството, тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива [2001/24], съгласно което в приемаща държава членка се признават последиците на решение на компетентния административен орган на държавата членка по произход, което не е публикувано съгласно изискванията на член 6, параграфи 1—4 от [тази директива]?

2) Съвместимо ли е с основното право на ефективни правни средства за защита по член 47 от Хартата и с общия принцип на правна сигурност тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива 2001/24, съгласно което в приемаща държава членка се признават последиците на решение на компетентния административен орган на държавата членка по произход, с което се изключват някои задължения и отговорности при прехвърлянето към мостова банка на обичайната дейност и на имущество на банката,

[12] Тя се позовава на решение от 21 декември 2016 г., Gutiérrez Naranjo и др. (C-154/15, C-307/15 и C-308/15, наричано по-нататък „решението Gutiérrez Naranjo и др.“, EU:C:2016:980), в което според нея Съдът е приел за противоречаща на член 6, параграф 1 от Директива 93/13 практика на Tribunal Supremo (Върховен съд), ограничаваща реституционните последици от обявяването за недействителни на клаузите за „долен праг“ в договорите, сключени от продавач или доставчик с потребител, за да се гарантира стабилността на испанската финансова система, която по това време преминава през тежка криза.

спрямо която се прилагат мерките за оздравяване, когато самото последващо поведение на мостовата банка, контролирана от прилагащ правото на Съюза публичен орган, е породило у клиентите в приемащата държава членка оправдани правни очаквания, че тя е поела пасивите, съответстващи на отговорностите и задълженията, които оздравяваната банка е имала по отношение на тези клиенти?

3) Съвместимо ли е с основното право на собственост по член 17 от Хартата, с принципа на високо равнище на защита на потребителите по член 38 от Хартата, с член 6, параграф 1 от Директива [93/13] и с общия принцип на правна сигурност тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива 2001/24, съгласно което в приемаща държава членка се признават последиците на решение на компетентния административен орган на държавата членка по произход, с което на мостова банка се прехвърлят вземанията по договор за ипотечен кредит, а за проблемната банка остава задължението да възстанови на потребителя кредитополучател сумите, получени от банката въз основа на съдържаща се в договора неравноправна клауза?“.

Б. Дело C-499/22

43. J.M.F.T. и M.H.D.S. откриват сметка за ценни книжа и сключват договор за управление на инвестиционни портфейли с BES Испания. На 3 октомври 2007 г. те сключват нестандартен финансов договор (наричан по-нататък „НФД“) с BES Испания, чийто срок изтича на 11 октомври 2014 г., датата, на която е прекратен от Novo Banco, която междувременно е станала правоприемник на BES. Освен това на 28 април 2008 г. те сключват с BES Испания договор за структуриран финансов продукт, чийто срок изтича на 28 април 2013 г. и който BES Испания прекратява със загуба за потребителите.

44. През август 2014 г. J.M.F.T. получава няколко съобщения от Novo Banco, в които след взетите от централната банка на Португалия решения по отношение на BES се изтъква непрекъснатостта на банковите отношения между клиентите на BES Испания и новия субект Novo Banco Испания и се предоставят извлечения относно финансовото състояние по НФД.

45. На 17 април 2017 г. J.M.F.T. и M.H.D.S. предявяват иск срещу Novo Banco с главно искане за обявяване на недействителност на двата финансови договора поради грешка, опорочила съгласието вследствие на недостатъчната информация, предоставена им от BES, и за взаимно възстановяване на получените от всяка от страните суми, ведно с лихвите, считано от датата на всяко плащане, и с искане, направено при условията на евентуалност, за обезщетение за понесените загуби при придобиването на двата финансови продукта, заедно със законната лихва, считано от връчването на исковата молба на ответника.

46. Novo Banco Испания повдига възражение за липса на пасивна легитимация с мотива, че вземането, което би могло да възникне в полза на J.M.F.T. и M.H.D.S., състоящо се във връщането — поради възможната недействителност на договорите — на сумите, платени от J.M.F.T. и M.H.D.S. по финансовите продукти, или състоящо се в обезщетение за загубите, понесени поради факта, че тези клиенти не са били уведомени за рисковете от разглежданите финансови инструменти, не е било прехвърлено на Novo Banco чрез мерките за оздравяване, предприети от централната банка на Португалия по отношение на BES.

47. Искът е уважен в първоинстанционното производство.

48. След подадената от Novo Banco Испания въззивна жалба Audiencia Provincial (областен съд) уважава жалбата в частта относно договора от 28 април 2008 г. с мотива, че BES Испания е прекратил този договор на 28 април 2013 г., т.е. преди създаването на Novo Banco в рамките на мерките за оздравяване на BES. Следователно става въпрос за сделка, която е породила своите последици преди приемането на тези мерки, така че никакво задължение или отговорност по този договор не са прехвърлени на Novo Banco.

49. За сметка на това Audiencia Provincial (областен съд) отхвърля жалбата в частта, която се отнася до НФД, чието управление и прекратяване през октомври 2014 г. са осъществени от Novo Banco. Този съд посочва също, че решението от август 2014 г. изключва прехвърлянето не на структуриран продукт като НФД, а на дълговите инструменти, емитирани от институциите на BES. Той добавя, че уточненията, направени с последващите решения на централната банка на Португалия, са без значение, тъй като срокът на договора е изтекъл и той е бил прекратен преди това.

50. Сезиран с жалби срещу това решение, подадени от J.M.F.T. и M.H.D.S., от една страна, и от Novo Banco Испания, подпомагана от централната банка на Португалия и Фонда за преструктуриране, от друга страна, Tribunal Supremo (Върховен съд) обосновава преюдициалното си запитване по същия начин като по дело C-498/22 [13].

51. При това положение Tribunal Supremo (Върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Съвместимо ли е с основното право на ефективни правни средства за защита по член 47 от [Хартата], с общия принцип на правна сигурност и със закрепения в член 21, параграф 2 от Хартата принцип на равенство и забрана на всяка форма на дискриминация, основана на гражданството, тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива [2001/24], съгласно което в приемаща държава членка се признават последиците на решение на компетентния административен орган на държавата членка по произход, което не е публикувано съгласно изискванията на член 6, параграфи 1—4 от [тази директива]?

2) Съвместимо ли е с основното право на ефективни правни средства за защита по член 47 от Хартата и с общия принцип на правна сигурност тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива 2001/24, съгласно което в приемаща държава членка се признават последиците на решение на компетентния административен орган на държавата членка по произход, с което се изключват някои задължения и отговорности при прехвърлянето към мостова банка на обичайната дейност и на имущество на банката, спрямо която се прилагат мерките за оздравяване, когато самото последващо поведение на мостовата банка, контролирана от прилагащ правото на Съюза публичен орган, е породило у клиентите в приемащата държава членка оправдани правни очаквания, че тя е поела пасивите, съответстващи на отговорностите и задълженията, които оздравяваната банка е имала по отношение на тези клиенти?

3) Съвместимо ли е с основното право на собственост по член 17 от Хартата, с принципа на високо равнище на защита на потребителите по член 38 от Хартата и с общия принцип на правна сигурност тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива 2001/24, съгласно което в приемаща държава членка се признават последиците на решение на

[13] Вж. точки 34—40 от настоящото заключение.

компетентния административен орган на държавата членка по произход, с което на мостова банка се прехвърлят вземанията по договорите, сключени от банката, спрямо която се прилагат мерките за оздравяване, а за проблемната банка остава задължението да възстанови на клиента платените от него суми по договорите, обявени за недействителни поради грешка (опорочила съгласието) вследствие на предоставена от банката недостатъчна информация?“.

B. Дело C-500/22

52. На 17 ноември 2014 г. дружеството Proyectos, Obras y Servicios de Badajoz SL (наричано по-нататък „POSB“) придобива на вторичния пазар първостепенна облигация „Senior Bond NB 6,875 % maturity July 2016“ („Първостепенни облигации NB 6,875 % с падеж юли 2016 г.“), чийто падеж е на 15 юли 2016 г.

53. Облигацията е била емитирана от BES, но към момента на придобиването си от POSB чрез инвестиционен посредник този неподчинен дългов инструмент е бил част от имуществото на Novo Banco, на която е бил прехвърлен по силата на решението от август 2014 г.

54. През юли 2015 г. Novo Banco изплаща на POSB съответната лихва по облигацията за едногодишния период 2014—2015 г.

55. Когато на 15 юли 2016 г. настъпва падежът на облигацията, Novo Banco нито изплаща съответната лихва по облигацията за едногодишния период 2015—2016 г., нито връща на POSB номиналната стойност на облигацията.

56. В отговор на искането на последното дружество Novo Banco посочва, че отказът за плащане се основава на решенията от 29 декември 2015 г., с които се „прехвърлят обратно“ на BES задълженията, свързани с тази облигация на Novo Banco. Всъщност тези решения предвиждат по-специално „обратното прехвърляне“ на неподчинени облигации от Novo Banco на BES, включително правата и задълженията, произтичащи в частност от „Първостепенни облигации NB 6,875 % с падеж юли 2016 г.“.

57. На 25 юни 2017 г. POSB предявява иск срещу Novo Banco за плащане на лихвата по облигацията за периода 2015—2016 г. и за връщане на сумата, съответстваща на номиналната стойност на облигацията.

58. Novo Banco повдига възражение за липса на пасивна легитимация с мотива, че свързаните с тази облигация задължения са били „прехвърлени обратно“ на BES.

59. Както първоинстанционният съд, така и въззивният съд, Audiencia Provincial (областен съд) отхвърлят повдигнатото от Novo Banco възражение и уважават иска.

60. Сезиран с касационна жалба, подадена от Novo Banco Испания, подпомаган от централната банка на Португалия и Фонда за преструктуриране, Tribunal Supremo (Върховен съд) отбелязва по-специално, че притежаването на неподчинен дългов инструмент предоставя на POSB защита на основното право на собственост, признато в член 17 от Хартата. Според този съд „обратното прехвърляне“ на BES на свързаните с този дългов инструмент отговорности и задължения на практика е водело до лишаване на POSB от правото му на собственост, тъй като BES е проблемна банка, лишена от активите си. Това

лишаване, без справедливо и своевременно обезщетение, би могло да представлява и нарушение на принципа на правна сигурност [14].

61. При това положение Tribunal Supremo (Върховен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Съвместимо ли е с основното право на ефективни правни средства за защита по член 47 от [Хартата], с общия принцип на правна сигурност и със закрепения в член 21, параграф 2 от Хартата принцип на равенство и забрана на всяка форма на дискриминация, основана на гражданството, тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива [2001/24], съгласно което в приемаща държава членка се признават последиците на решение на компетентния административен орган на държавата членка по произход, което не е публикувано съгласно изискванията на член 6, параграфи 1—4 от [тази директива]?

2) Съвместимо ли е с основното право на собственост по член 17 от Хартата и с общия принцип на правна сигурност тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива 2001/24, съгласно което в приемаща държава членка се признават последиците на решение на компетентния административен орган на държавата членка по произход, с което на проблемната банка, спрямо която са приложени мерките за преструктуриране, обратно се прехвърлят задълженията и отговорностите, произтичащи от неподчинен дългов инструмент, който е бил придобит от трето лице, когато тези задължения и отговорности са били част от имуществото на мостовата банка?“.

62. По решение на председателя на Съда от 29 септември 2022 г. дела C-498/22, C-499/22 и C-500/22 са съединени за целите на писмената и устната фаза на производството, както и на съдебното решение.

63. C.F.O., J.M.F.T. и M.H.D.S., Novo Banco Испания, централната банка на Португалия, испанското и португалското правителство, както и Европейската комисия представят писмени становища.

64. C.F.O., POSB, Novo Banco Испания, централната банка на Португалия, испанското и португалското правителство, както и Съветът на Европейския съюз, Комисията и Европейският парламент вземат участие в съдебното заседание, проведено на 26 октомври 2023 г., по време на което отговарят на поставените от Съда въпроси за устен отговор.

IV. Анализ

A. По първия въпрос по дела C-498/22, C-499/22 и C-500/22

65. По всяко от трите дела запитващата юрисдикция иска от Съда да установи дали е съвместимо с основното право на ефективна съдебна защита по член 47 от Хартата, с общия принцип на правна сигурност и със закрепения в член 21, параграф 2 от Хартата принцип на равенство и забрана на всяка форма на дискриминация, основана на гражданството, тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива 2001/24, съгласно което в

[14] Вж. точки 34—37 от настоящото заключение за обосноваване на първия преюдициален въпрос.

приемаща държава членка се признават последиците на решение на компетентния административен орган на държавата членка по произход, което не е публикувано съгласно изискванията на член 6, параграфи 1—4 от тази директива.

66. С други думи, запитващата юрисдикция иска да се установи какви са последиците от липсата на предвиденото в посочения член 6 публикуване на извлечението от националното решение, с което се постановява оздравителната мярка, от административните или съдебните органи на държавата членка по произход, от администратора или от всяко друго лице, което има право да предприеме това действие в държавата членка по произход, в ОВ и в два централни всекидневника във всяка приемаща държава членка.

67. Най-напред, следва да се уточни, че съгласно член 6, параграф 1 от Директива 2001/24 такова публикуване трябва да се извърши при наличието на две условия: от една страна, мярката за оздравяване трябва да може да засегне правата на трети лица в приемащата държава членка и от друга страна, решението за постановяване на мярката да подлежи на обжалване в държавата членка по произход. В настоящия случай изглежда, че са изпълнени и двете условия, тъй като в Португалия съществува възможност за обжалване на мярката за оздравяване [15] и ищците в главното производство (на първа инстанция) са кредитори, засегнати от тази мярка.

68. По-нататък, от самия текст на този член 6, параграф 1 следва, че въпросното публикуване има за цел да защити правото на кредиторите в приемащите държави членки да обжалват оздравителната мярка пред компетентния съд в държавата членка по произход, тъй като той завършва с израза „с цел да бъде дадена възможност за своевременно упражняване на правото на обжалване“ (на френски език: „en vue notamment de permettre l’exercice des droits de recours en temps utile“).

69. Накрая, използването на множествено число в текста на френски език, както и формулировката на съображения 11 и 12 от Директива 2001/24 биха могли да наведат на мисълта, че трябва да бъдат защитени всички средства за защита на кредиторите срещу самата мярка за оздравяване, но също и срещу техния длъжник. Условието обаче, свързано с наличието на възможност за обжалване на оздравителната мярка, не позволява възприемането на широко разбиране относно правата на обжалване, които публикуването следва да защитава. Всъщност публикуването не е задължително, когато мярката за оздравяване не подлежи на обжалване в държавата членка по произход. В този случай обаче кредиторите имат все така своите права, които могат да предявят срещу своя длъжник. Освен това естеството на информацията, която трябва да се публикува съгласно член 6, параграф 4 от тази директива, а именно извлечение от решението, в което се посочват „целта и правното основание на взетото решение, сроковете за обжалване, като се дава ясно указание за датата на изтичането им и пълния адрес на органите или съда, които са компетентни да разглеждат жалби“, е в подкрепа на тълкуването, че въпросните средства за защита са тези срещу оздравителната мярка, а не всички възможни правни средства за защита на кредиторите срещу кредитната институция или мостовата банка.

70. Това тълкуване е единственото, което може да осигури съгласуваност с принципите, закрепени в член 3, параграф 2 и член 6, параграф 5 от Директива 2001/24. От първата разпоредба следва, че мерките за оздравяване произвеждат пълно действие без каквито и да било формалности, включително по отношение на трети лица, в целия Съюз от

[15] Вж. член 145 N от Общия режим на финансовите и кредитните институции.

момента, в който станат действащи в държавата членка, в която са били приети. Втората разпоредба гласи, че мерките за оздравяване се прилагат независимо от предписаното в член 6, параграфи 1—3 от тази директива публикуване и имат пълно действие по отношение на кредиторите.

71. Тези принципи отразяват конкретно целта на Директива 2001/24, която е директива за взаимно признаване на действието на оздравителна мярка, приета в една държава членка по произход, в другите приемащи държави членки, в които се намират клонове, а това е свързано с прилагането на принципите на единство и универсалност на производството (един компетентен съд и едно приложимо право — тези на държавата членка по произход)[16], с някои изключения, по-специално в случай на висящи производства в приемащата държава членка, които продължават да се уреждат изключително от правото на приемащата държава членка[17].

72. Освен това член 7 от тази директива предвижда индивидуално уведомяване на кредиторите само ако законодателството на държавата членка по произход изисква предявяването на вземане като условие за признаването му или предвижда задължително уведомяване за оздравителната мярка на кредиторите с местожителство, обичайно пребиваване или седалище в тази държава. От това следва, както вече посочих в точки 68 и 69 от настоящото заключение, че това уведомяване има за цел не да гарантира всички правни средства за защита на кредиторите срещу длъжника, а да гарантира, че тези кредитори ще могат да предявят правата си в рамките на тази мярка съгласно националното право на държавата членка по произход.

73. Така като цяло Директива 2001/24 не урежда индивидуалните искове на кредиторите срещу кредитната институция или мостовата банка в случай на оздравителна мярка, освен ако става въпрос за определени договори или права (по-специално трудови договори, права върху недвижим имот, вписан в публичен регистър, определени вещни права, права, основаващи се на клауза за запазване на правото на собственост[18]) или ако става въпрос за висящо съдебно производство, което продължава да се урежда от правото на приемащата държава членка, в която се води висящото съдебно производство[19].

74. В главните производства е безспорно, че публикуването, което се изисква съгласно член 6 от тази директива, не е извършено, и поради това се поставя въпросът за санкционирането на тази липса на публикуване.

75. Различните участници в производството пред Съда излагат няколко хипотези. Някои поддържат, че без публикуване оздравителната мярка би била лишена от действие извън държавата членка по произход. Комисията добавя, че тази санкция се прилагала само след изтичането на определен срок, свързан с ограниченията, присъщи на сроковете за публикуване в ОВ. Други поддържат, че липсата на публикуване в съответствие с член 6 от Директива 2001/24 е без правни последици, тъй като е извършено публикуване в съответствие с член 83 от Директива 2014/59.

[16] Вж. съображения 4 и 16 от Директива 2001/24, както и решение от 24 октомври 2013 г., LBI (C-85/12, EU:C:2013:697, т. 49), и решение Banco de Portugal и др. (т. 33).

[17] Вж. член 32 от Директива 2001/24.

[18] Вж. членове 20—27 от Директива 2001/24.

[19] Вж. член 32 от Директива 2001/24 и решение Banco de Portugal и др.

76. Считам, че първата хипотеза, свързана с липсата на действие на оздравителните мерки в приемащите държави членки, противоречи на буквата на Директива 2001/24 и не съответства на нейната цел, а именно да се осигури взаимно признаване на тези мерки и съответно да се приложат принципите на единство и универсалност на производствата. Освен това не е възможно да има незабавно действие, което обаче би продължило само през „определен срок“, съответстващ на необходимото за публикуване в ОВ време. Всъщност при липсата на публикуване или в случай на късно публикуване би било невъзможно да се определи датата, на която взаимното признаване би престанало да поражда действие. Така този приблизителен срок би бил в пряко противоречие с целите на Директива 2001/24 за възстановяване на жизнеспособността на кредитните институции [20].

77. Що се отнася до втората хипотеза, състояща се в замяна на предвиденото в член 6 от Директива 2001/24 публикуване с това по член 83, параграф 4 от Директива 2014/59, тя не ми изглежда съвместима и с член 117 от последната директива, който изменя член 1 от Директива 2001/24, за да се уточни в нов параграф 5, че „[ч]ленове 4 и 7 от настоящата директива не се прилагат в случаите, когато се прилага член [83] от Директива [2014/59]“. От това следва, че a contrario публикуването по член 6 от Директива 2001/24 трябва да се извърши дори ако предвиденото в член 83 от Директива 2014/59 публикуване е осъществено. Следователно въпросът дали Директива 2014/59 е приложима ratione temporis в настоящия случай, е без значение.

78. В допълнение, когато в правото на Съюза липсва уточнение от процесуално естество за потвърждаване на определено право, съгласно постоянната практика на Съда именно националната правна уредба на всяка държава членка трябва да уреди процесуалните правила, предназначени да гарантират защитата на правата, които субектите на правото черпят от правото на Съюза. Тези правила обаче не трябва да са по-неблагоприятни от подобните вътрешноправни средства за защита (принцип на равностойност), нито да правят практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на правата, предоставени от правния ред на Съюза (принцип на ефективност) [21].

79. Както вече посочих, предвиденото в член 6 от Директива 2001/24 публикуване гарантира защитата на правото на обжалване на оздравителната мярка пред съда на държавата членка по произход поради взаимното признаване, което тази директива въвежда. В случай че жалбоподателите в главното производство подадат такава жалба, португалският съд би трябвало да вземе предвид липсата на предвиденото в посочения член 6 публикуване, за да прецени дали тази липса не е направила практически невъзможно или прекомерно трудно упражняването на това право на обжалване с оглед на националните правила относно срока за обжалване на този вид решения.

80. Изложеният по-горе анализ се потвърждава от анализа на генезиса на член 6 от Директива 2001/24. Всъщност в първоначалния проект на Съвета [22], първо, публикуването в ОВ и индивидуалните уведомления са оставени на преценката на компетентните органи на държавата по седалището на съответната кредитна институция. Второ, посочва се, че оздравителните мерки се прилагат независимо от мерките за публикуване и произвеждат пълно действие по отношение на кредиторите. Трето, с изключение на случаите на

[20] Вж. съображение 6 от Директива 2001/24.

[21] Вж. решения от 14 януари 2010 г., Kyrian (C-233/08, EU:C:2010:11, т. 62 и цитираната съдебна практика), и от 20 септември 2018 г., Rudigier (C-518/17, EU:C:2018:757, т. 61 и цитираната съдебна практика).

[22] Предложение за директива на Съвета относно координирането на законовите, подзаконовите и административните разпоредби относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции (COM(85) 788 final).

индивидуално уведомяване, сроковете за обжалване започват да текат от публикуването в ОВ. Така, за разлика от първоначалния проект, началният момент, от който започва да тече срокът за обжалване, е оставен на преценката на държавите членки в рамките на процесуалната им автономия, но при спазване на принципите на равностойност и ефективност.

81. Съветът и Парламентът припомнят в съдебното заседание, че Директива 2001/24 е резултат от 15 години преговори и че мерките за хармонизиране се появяват едва в Директива 2014/59. Те добавят, от една страна, че целта на въведения механизъм за взаимно признаване е да се даде възможност за бързо и последователно прилагане на спешни мерки за избягване на верижни последици и да се гарантира стабилността на финансовата система [23], и по-специално непрекъснатостта на съществените функции на банката и защитата на публичните средства, и от друга страна, че държавите членки следва да оповестят в достатъчна степен предприетите мерки. Те уточняват, че предвиденото в член 83, параграф 4 от тази директива публикуване е подходящо, за да се информират третите лица от другите държави членки. Тяхната намеса има за цел да докаже съвместимостта на въведените с Директива 2001/24 механизми с първичното право.

82. Предложеното от мен тълкуване на членове 3 и 6 от Директива 2001/24 потвърждава тази съвместимост [24].

83. Макар предвиденото в член 6 от Директива 2001/24 публикуване да няма за цел да защити права, различни от правото на обжалване на оздравителната мярка, жалбоподателите в главните производства са в положение, което попада в приложното поле на правото на Съюза. Всъщност въведеното с тази директива взаимно признаване на оздравителните мерки е довело до разпростиране на последиците от създаването на мостовата банка Novo Banco в Португалия по отношение на испанския ѝ клон, като това създаване е съпътствано само от частично прехвърляне на активите и пасивите на BES към мостовата банка и нейните клонове. В този смисъл правата на ищците в главното производство са били засегнати, тъй като техните твърдени вземания в крайна сметка не са прехвърлени на испанския клон — Novo Banco Испания — на мостовата банка. Следователно те могат да се позоват на правото на ефективна съдебна защита, гарантирано от член 47 от Хартата, на общия принцип на правна сигурност и на предвидената в член 21, параграф 2 от Хартата забрана на всяка форма на дискриминация, основана на гражданството.

84. Що се отнася до ефективната съдебна защита, Съдът припомня, че ефективността на съдебния контрол, гарантиран в член 47, първа алинея от Хартата, изисква в частност заинтересованото лице да може да защити правата си при възможно най-добри условия и да реши, разполагайки с цялата необходима информация, дали има смисъл да сезира компетентния съд с иск срещу определен субект [25].

85. При отсъствието в правото на Съюза на санкция за липса на публикуване като предвиденото в член 6 от Директива 2001/24, което, припомням, няма за цел да информира всички кредитори за реда и условията за упражняване на техните средства за защита срещу

[23] В това отношение те се позовават на решение от 19 юли 2016 г., Kotnik и др. (C-526/14, EU:C:2016:570, т. 68 и 69).

[24] Вж. точки 78 и 79 от настоящото заключение.

[25] Вж. решение Banco de Portugal и др. (т. 57 и цитираната съдебна практика).

кредитната институция, съдът трябва да приложи националното си право и да вземе предвид цялата налична информация, която може да изясни избора на кредитора, в границите, поставени от принципите на равностойност и ефективност.

86. Най-напред, както посочва испанското правителство в писменото си становище, разпоредба от испанското право предвижда публикуване в Boletín Oficial del Estado в случай на мярка за оздравяване на кредитна институция с клон в Испания [26]. По-нататък, клиентите по дела C-498/22 и C-499/22 са били уведомени за създаването на мостовата банка с изпратените от Novo Banco писма, с които им се съобщава за продължаването на търговските отношения с банка, която не е засегната от рисковете, застрашаващи устойчивостта на BES. Накрая, независимо от въпроса дали Директива 2014/59 е приложима в конкретния случай, националният съд трябва да вземе предвид информацията, публикувана съгласно член 83, параграф 4 от тази директива, за да прецени способността на правния субект да вземе информирано решение относно използването на правно средство за защита.

87. Когато Съдът се произнася по друго дело относно създаването на мостовата банка Novo Banco във връзка с производство, висящо към деня, в който вземането, предмет на разглеждания спор, е било „прехвърлено обратно“ с решенията от 29 декември 2015 г. на BES, с обратно действие към дата, предхождаща тази, на която е предявен искът, Съдът постановява, че към 4 февруари 2015 г. правният субект е разполагал с цялата необходима информация, за да вземе напълно информирано решение дали да предяви този иск, и за да определи със сигурност кой е надлежният ответник [27]. По този повод Съдът признава и възможността държавата членка по произход да измени, дори с обратна сила, приложимата за оздравителните мерки правна уредба [28]. Той обаче стига до извода, че член 3, параграф 2 и член 32 от Директива 2001/24 във връзка с член 47, първа алинея от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат да се признаят без допълнителни формалности последиците на втората оздравителна мярка, която „прехвърля обратно“ вземането на BES, когато подобно признаване води до това Novo Banco да загуби с обратна сила качеството си на надлежен ответник в това висящо производство, което пък поставя под въпрос вече постановени съдебни решения в полза на ищцовата страна [29].

88. Що се отнася до релевантните понастоящем главни производства обаче, съдебните производства са образувани пред испанския съд в много различен контекст, тъй като исковете са предявени след определянето на длъжника по твърдените вземания с оздравителните мерки (включително в решенията от 29 декември 2015 г.) и следователно в една стабилизирана и релевантна правна рамка. Ето защо ищците в главните производства е трябвало да определят кой измежду Novo Banco Испания и BES Испания е техният длъжник, като вземат предвид наличната информация както по силата на националното законодателство, така и по силата на доброволното прилагане на член 83, параграф 4 от Директива 2014/59.

89. Всъщност оздравителната мярка не е променила идентичността на техния длъжник, но неговото финансово положение, заради което е приета тази мярка, се е отразило неблагоприятно върху стойността на претендираното от тях вземане. Освен това тези

[26] Вж. член 19 от Закон 6/2005 относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции.

[27] Вж. решение Banco de Portugal и др. (т. 53).

[28] Вж. решение Banco de Portugal и др. (т. 61 и цитираната съдебна практика).

[29] Вж. решение Banco de Portugal и др. (т. 66 и диспозитива).

ищци не посочват в какво се изразява невъзможността да се проведе производство срещу BES Испания. Следователно оздравителната мярка не поставя под въпрос правото им на средства за защита.

90. Що се отнася до гарантирания от член 21 от Хартата принцип на недопускане на дискриминация, не се твърди, че приложимите в случая национални разпоредби се прилагат по различен начин в зависимост от това дали правният субект е с едно или друго гражданство.

91. Що се отнася до принципа на правна сигурност, Съдът припомня, че съгласно постоянната съдебна практика този принцип изисква, от една страна, правните норми да бъдат ясни и точни, а от друга страна, прилагането им да е предвидимо за правните субекти, особено когато могат да имат неблагоприятни последици за физическите лица и предприятията. По-конкретно, посоченият принцип изисква дадена правна уредба да позволява на заинтересованите лица да се запознаят с точния обхват на задълженията, които тя им налага, като те трябва да имат възможност да се запознаят по недвусмислен начин със своите права и задължения и да действат съобразно тях [30].

92. В случая съгласно разпоредбите на Директива 2001/24 е ясно, че в Испания са признати последиците от приетата в Португалия оздравителна мярка и че именно правният субект трябва да провери конкретните разпоредби на оздравителната мярка, за да установи кой е неговият длъжник след частичното прехвърляне на пасивите към новосъздадената мостова банка.

93. Поради всички тези съображения предлагам на Съда да отговори, че член 3, параграф 2 и член 6 от Директива 2001/24 във връзка с член 21, параграф 2 и член 47, първа алинея от Хартата трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат, при липса на предвиденото в член 6, параграф 1 от тази директива публикуване, признаването в държава членка, различна от държавата членка по произход, на последиците на оздравителна мярка, с която се създава мостова банка с частично прехвърляне на задълженията и отговорностите, преди предявяването на иск за признаване и плащане на вземане, първоначално притежавано спрямо банката, която е била предмет на тази оздравителна мярка, при условие че са спазени принципите на равностойност и ефективност, което запитващата юрисдикция следва да провери.

Б. По втория въпрос по дела C-498/22 и C-499/22

94. Запитващата юрисдикция иска от Съда да установи дали е съвместимо с основното право на ефективна съдебна защита по член 47 от Хартата и с общия принцип на правна сигурност тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива 2001/24, съгласно което в приемаща държава членка се признават последиците на решение на компетентния орган на държавата членка по произход, с което се изключват някои задължения и отговорности при прехвърлянето към мостова банка на обичайната дейност и на имущество на банката, спрямо която се прилагат мерките за оздравяване, когато последващото поведение на самата мостова банка, контролирана от прилагащ правото на Съюза публичен орган, е породило у клиентите в приемащата държава членка оправдани правни очаквания, че мостовата банка е поела пасивите, съответстващи на отговорностите и задълженията, които оздравяваната банка е имала по отношение на тези клиенти.

[30] Вж. решение Banco de Portugal и др. (т. 51 и цитираната съдебна практика).

95. Отговорът на този въпрос изисква предварително да се разгледа възможността на ищците в главното производство да се позоват в своя полза на принципа на защита на оправданите правни очаквания.

96. Всъщност съгласно практиката на Съда принципът на защита на оправданите правни очаквания е един от основните принципи на Съюза [31]. Съдът уточнява, че правото да се позове на принципа на защита на оправданите правни очаквания, принадлежи на всеки правен субект, у когото институция на Съюза е породила основателни надежди, като му е предоставила конкретни уверения. За сметка на това никой не може да твърди нарушение на този принцип, когато липсват такива уверения [32]. Той приема също, че посоченият принцип трябва да се спазва от държавите членки, когато прилагат правото на Съюза [33], включително чрез националните административни органи [34].

97. В случая ищците в главното производство считат, че от една страна, установеният от централната банка на Португалия контрол върху Novo Banco към момента на създаването ѝ, който е в основата на оздравителните мерки, и от друга страна, уточненията в изпратените от Novo Banco писма относно продължаването на договорните отношения на ищците с BES са могли да породят у тях оправдани правни очаквания относно обхвата на задълженията на Novo Banco Испания към тях.

98. Да се приеме обаче, че Novo Banco Испания е административен орган, който прилага правото на Съюза, при положение, на първо място, че упражняваният от централната банка на Португалия контрол е временен и съставлява оздравителната мярка, състояща се в създаването на мостова банка, и на второ място, че този клон е създаден под формата на частна кредитна институция без каквито и да било изключителни правомощия за изпълнението на обществени задачи, надхвърля приетото от Съда в областта на оправданите правни очаквания [35]. Така Съдът е постановил, че операторът не може да изтъква принципа на защита на оправданите правни очаквания срещу своя доставчик, за да се позове на право на приспадане на данък върху добавената стойност (ДДС) по получени доставки [36].

99. При всички положения, от една страна, изпратените до клиентите на BES писма, в които се посочва, че Novo Banco е същата банка като BES и че отношенията с банката не се променят по никакъв начин, и от друга страна, поведението на Novo Banco Испания, който през 2017 г. е отговорил на ищеца в главното производство по дело C-498/22, че последният не отговаря на условията за получаване на поисканото възстановяване поради липсата на неравноправен характер на критикуваната клауза, и който е прекратил един от двата договора на ищците в главното производство по дело C-499/22, не са достатъчни, за да се разглеждат като конкретни уверения, които могат да обосноват оправдани правни очаквания, че Novo Banco Испания ще поеме всички пасиви на BES Испания, що се отнася до договорната или преддоговорната отговорност.

[31] Вж. решения от 7 юни 2005 г., VEMW и др. (C-17/03, EU:C:2005:362, т. 73 и цитираната съдебна практика), и от 14 март 2013 г., Agrargenossenschaft Neuzelle (C-545/11, EU:C:2013:169, т. 23 и цитираната съдебна практика).

[32] Вж. решение от 16 декември 2020 г., Съвет/Chrysostomides & Co. и др. (C-597/18 P, C-598/18 P, C-603/18 P и C-604/18 P, EU:C:2020:1028, т. 178 и цитираната съдебна практика).

[33] Вж. решение от 11 юли 2002 г., Marks & Spencer (C-62/00, EU:C:2002:435, т. 44 и цитираната съдебна практика).

[34] Вж. решения от 22 септември 2022 г., Admiral Gaming Network и др. (C-475/20—C-482/20, EU:C:2022:714, т. 62), и от 17 ноември 2022 г., Avicarvil Farms (C-443/21, EU:C:2022:899, т. 39 и цитираната съдебна практика).

[35] Вж. решение от 17 ноември 2022 г., Avicarvil Farms (C-443/21, EU:C:2022:899), за агенция за финансиране на земеделските инвестиции и разплащателна агенция в областта на земеделието.

[36] Вж. решение от 21 февруари 2018 г., Kreuzmayr (C-628/16, EU:C:2018:84, т. 47).

100. Всъщност в писмата само се съобщава за продължаването на търговските отношения между клиентите и банката, като същевременно се уточнява, че рисковете, които застрашават устойчивостта на BES, са били отстранени и че новата банка е освободена от проблемните активи на BES. Освен това оспорването на неравноправния характер на дадена клауза не е равнозначно на съгласие за поемане на отговорност за тази клауза. По същия начин плащане по НФД не може да гарантира, че банката ще поеме преддоговорната отговорност, свързана с този договор. В този смисъл споделям становището на генерален адвокат Kokott в заключението ѝ по дело Banco de Portugal и др.[37] относно създаването на Novo Banco, че „само по себе си обстоятелството, че [тази банка] (поне частично) е правоприемник на BES […] и освен това продължава да управлява депозита на ищцата, при всички положения не би могло да обоснове оправдани правни очаквания, че Novo Banco ще поеме и отговорността за задълженията по отношение на неправилното инвестиционно консултиране от BES, които са съществували още преди поемането на тези търговски отношения“.

101. В допълнение, за да се прецени законосъобразността на предоставените уверения, следва да се вземе предвид контекстът на създаването на мостова банка, предназначена да преодолее затрудненията на BES. Всъщност Съдът е постановил, че дори при наличие на положение, което може да породи оправдани правни очаквания, безспорен обществен интерес може да не допусне приемането на преходни мерки за положения, които са възникнали преди влизането в сила на новата правна уредба, но чието развитие не е приключило, и че целта за гарантиране на стабилността на финансовата система, като същевременно се избягват прекомерни публични разходи и се свеждат до минимум нарушенията на конкуренцията, представлява такъв по-висш обществен интерес[38]. От това той е заключил, че принципът на защита на оправданите правни очаквания може да бъде изтъкнат в подкрепа на оспорването на съобщение на Комисията относно банковия сектор, но че той допуска някои точки от това съобщение, отнасящи се до условие за споделяне на тежестта от акционерите и подчинените кредитори с оглед на даването на разрешение за държавна помощ[39].

102. От всичко изложено по-горе следва, че ищците в главното производство не могат да се позовават на нарушение на принципа на защита на оправданите правни очаквания спрямо Novo Banco Испания.

103. Предлагам на Съда да отговори на втория преюдициален въпрос по дела C-498/22 и C-499/22, че член 3, параграф 2 от Директива 2001/24 във връзка с член 47 от Хартата и с общия принцип на правна сигурност трябва да се тълкува в смисъл, че частноправни субекти не могат да се позовават на принципа на защита на оправданите правни очаквания спрямо мостова банка, която е частноправен субект без изключителни правомощия и е създадена като мярка за оздравяване на банка, на която първоначално са били клиенти, за да ангажират отговорността на тази мостова банка за преддоговорни и договорни задължения, свързани с договорите, сключени с банката, по отношение на която е приета мярката за оздравяване.

[37] C-504/19, EU:C:2020:943, точка 82.

[38] Вж. решение от 19 юли 2016 г., Kotnik и др. (C-526/14, EU:C:2016:570, т. 68 и 69).

[39] Вж. решение от 19 юли 2016 г., Kotnik и др. (C-526/14, EU:C:2016:570, т. 40 и 80).

B. По третия въпрос по дела C-498/22 и C-499/22, както и по втория въпрос по дело C-500/22

104. С тези въпроси запитващата юрисдикция иска от Съда да установи дали е съвместимо с правото на собственост по член 17 от Хартата, с принципа на правна сигурност, с принципа на високо равнище на защита на потребителите по член 38 от Хартата, както и с член 6, параграф 1 от Директива 93/13, тълкуване на член 3, параграф 2 от Директива 2001/24, съгласно което в приемаща държава членка се признава решение на компетентния административен орган на държавата членка по произход, предвиждащо създаването на мостова банка и запазването за проблемната банка на задължението за възстановяване на лихвите, получени въз основа на неравноправна клауза, или за плащане на сумите, дължими на основание на преддоговорна или договорна отговорност.

105. Като начало бих искал да посоча, че по дело C-499/22 ищците в главното производство оспорват качеството на преддоговорната информация, предоставена от BES Испания преди подписването на НФД, както и че по преценка на въззивния съд срокът на другия договор, подписан на 28 април 2008 г., е изтекъл преди създаването на Novo Banco и следователно не може да се прехвърли никаква отговорност, свързана с този договор.

1. По съвместимостта с правото на собственост, гарантирано от член 17 от Хартата

106. Що се отнася до съвместимостта с правото на собственост, гарантирано от член 17 от Хартата — въпрос, повдигнат в трите преюдициални запитвания — следва да се припомни, че Съдът вече е приел, че създаването на мостовата банка Novo Banco и последиците от него са съвместими с този член в хипотезата на акционери и притежатели на подчинени облигации [40].

107. Припомням, че съгласно член 17, параграф 1 от Хартата всеки има право да се ползва от собствеността на имуществото, което е придобил законно, да го ползва, да се разпорежда с него и да го завещава. Никой не може да бъде лишен от своята собственост, освен в обществена полза, в предвидените със закон случаи и условия и срещу справедливо и своевременно обезщетение за понесената загуба. Ползването на имуществото може да бъде уредено със закон до степен, необходима за общия интерес. В съответствие със създадената от член 52, параграф 3 от Хартата връзка между предвидените в нея права и съответстващите им права, защитени от Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи [41], член 17 от Хартата трябва да се тълкува, като се вземе предвид практиката на Европейския съд по правата на човека относно член 1 от Протокол № 1 към ЕКПЧ, който прогласява защитата на правото на собственост като минимален праг на защита [42].

108. Съдът е припомнил, че предоставената от член 17 от Хартата защита се отнася до права с имуществена стойност, от които от гледна точка на съответния правен ред възниква едно признато правно положение, което позволява самостоятелно упражняване на тези права от и в полза на техния носител [43]. От това той е направил извода, че

[40] Вж. решение от 5 май 2022 г., BPC Lux 2 и др. (C-83/20, наричано по-нататък „решение BPC Lux 2 и др.“, EU:C:2022:346).

[41] Подписана в Рим на 4 ноември 1950 г., наричана по-нататък „ЕКПЧ“.

[42] Вж. решение BPC Lux 2 и др. (т. 37 и цитираната съдебна практика).

[43] Вж. решение BPC Lux 2 и др. (т. 39 и цитираната съдебна практика).

облигациите, които могат да се търгуват на капиталовите пазари, са такива права, които могат да се ползват от въпросната защита, както следва от практиката на Европейския съд по правата на човека относно член 1 от Протокол № 1 към ЕКПЧ [44].

109. Ето защо ми се струва, че релевантният критерий за анализа на този въпрос от гледна точка на правото на собственост е дали разглежданото във всяко дело положение се отнася до право, от което възниква едно признато правно положение, позволяващо самостоятелно упражняване на тези права от и в полза на техния носител.

110. Както вече посочих в точка 108 от настоящото заключение, според Съда търгувана на капиталов пазар облигация, включително първостепенна облигация като тази по дело C-500/22, представлява право, което може да се ползва от защитата, гарантирана от член 17 от Хартата.

111. Струва ми се, че същото се отнася и за вземането по дело C-498/22. Всъщност това вземане, свързано със задължението на банка да върне лихвите, получени по силата на клауза за „долен праг“ в договор за ипотечен кредит (задължение, произтичащо от практиката на Съда по член 6, параграф 1 от Директива 93/13 [45]), представлява право, от което ясно възниква признато правно положение, тъй като реституционните последици не могат да бъдат ограничени във времето до периода след обявяването на клаузата за неравноправна. Този анализ съответства и на възприетите от Европейския съд по правата на човека критерии, тъй като понятието „собственост“, което се ползва от защита съгласно член 1 от Протокол № 1 към ЕКПЧ, може да обхваща както „настоящо имущество“, така и имуществени права, включително вземания, по силата на които съответното лице може да твърди, че има поне „оправдано очакване“, че ще придобие действителната полза, присъща на правото на собственост [46]. В настоящия случай клаузите за „долен праг“ са квалифицирани като неравноправни и съгласно практиката на Съда реституционният ефект трябва да бъде пълен, без да може да бъде ограничен във времето.

112. За сметка на това, що се отнася до вземането по дело C-499/22, а именно обезщетение, дължимо поради липса на преддоговорна информация, съмнявам се, че ищец, който се позовава на такова вземане, може да се ползва от защитата по член 17 от Хартата. Всъщност това твърдяно вземане не съответства на признато правно положение, тъй като липсата на преддоговорна информация трябва да бъде предмет на преценка от съд.

113. Освен това съгласно практиката на Европейския съд по правата на човека вземане за обезщетение може да има имуществена стойност, ако се докаже, че то има достатъчно основание във вътрешното право, например че е потвърдено от трайно установена съдебна практика [47]. Необходимо е обаче и лицето, което се позовава на него, да има оправдано очакване. Съгласно практиката на този съд, от една страна, лицата нямат „оправдано очакване“, когато не може да се приеме за достатъчно установено, че те имат непосредствено изискуемо вземане, и от друга страна, наличието на „действително оспорване“ или на „защитима претенция“ не се приема за критерий, позволяващ да се прецени наличието на „оправдано очакване“, защитено с член 1 от Протокол № 1 към

[44] Вж. Решение по дело BPC Lux 2 и др. (т. 40 и 41 и цитираната съдебна практика).

[45] Вж. решение Gutiérrez Naranjo и др.

[46] Вж. решение на ЕСПЧ от 2 май 2013 г., Panteliou-Darne и Blantzouka с/у Гърция (CE:ECHR:2013:0502JUD002514308, § 28 и цитираната съдебна практика).

[47] Вж. решение на ЕСПЧ от 6 октомври 2005 г., Draon с/у Франция (CE:ECHR:2005:1006JUD000151303, § 65 и цитираната съдебна практика).

ЕКПЧ [48]. Посоченият съд уточнява, че само надеждата не представлява оправдано очакване при липсата на влязло в сила съдебно решение [49]. Според мен твърдяното вземане по дело C-499/22 не отговаря на тези условия и евентуалните му притежатели не могат да се ползват от защитата на собствеността, гарантирана от член 17 от Хартата.

114. След като само вземанията по дела C-498/22 и C-500/22, за които е налице признато правно положение, попадат в приложното поле на член 17 от Хартата, следва да се провери дали гарантираната от този член защита може да се приложи към тези вземания.

115. Съдът вече се е произнесъл по съвместимостта с член 17 от Хартата на мярката за оздравяване на BES (а именно частичното прехвърляне на активи и пасиви на новосъздадена мостова банка), приета в съответствие с разглежданата в главното производство правна уредба, като е постановил, че тази мярка за оздравяване трябва да се разглежда като уредба на ползването на имущество, отговаряща на признати от Съюза цели от общ интерес по смисъла на член 52, параграф 1 от Хартата, като например да се гарантира стабилността на банковата система в еврозоната като цяло и да се избегне системен риск [50].

116. В настоящия случай се оспорва съвместимостта не на самата национална мярка за създаване на мостовата банка и за прехвърляне на активи, а на обстоятелството, че по силата на взаимното признаване на приета в Португалия оздравителна мярка в Испания е станало приложимо прехвърлянето към проблемната банка, от една страна, на задължението за връщане на лихвите, получени по силата на клауза за „долен праг“ в договор за ипотечен кредит (дело C-498/22), и от друга страна, на задълженията и отговорностите, свързани с първостепенна облигация (дело C-500/22).

117. Считам обаче, че може да се следва същата логика. Така в действителност механизмът на взаимно признаване няма отношение към твърдяното засягане на правото на собственост. Освен това решението да не се прехвърлят тези вземания към пасива на мостовата банка, е равносилно не на лишаване от правото на собственост (тъй като загубата на стойността на твърдените вземания спрямо BES произтича от неизпълнението от нейна страна, а не от мярката за оздравяване), а на уредба на неговото ползване [51].

118. В крайна сметка следва да се провери дали тази уредба е извършена до степен, необходима за общия интерес съгласно член 17, параграф 1, трето изречение от Хартата.

119. Що се отнася до задължението за връщане на лихвите, от една страна, оздравителната мярка, включваща това ограничение на правото на собственост, е приета в съответствие с португалското законодателство и отговаря на същия общ интерес като този, довел до мярката за създаване на мостова банка, която има смисъл само ако пасивите и активите на проблемната банка се подберат, за да се позволят поддържането на стабилността на финансовата система и избягването на системен риск. Ето защо според мен в рамките на предоставената на държавите членки свобода на преценка оздравителната мярка не

[48] Вж. решение на ЕСПЧ от 6 октомври 2005 г., Draon с/у Франция (CE:ECHR:2005:1006JUD000151303, § 68 и цитираната съдебна практика).

[49] Вж. заключение на ЕСПЧ по допустимостта от 19 октомври 2004 г., Caisse régionale de crédit agricole mutuel de France с/у Франция (CE:ECHR:2004:1019DEC005886700).

[50] Вж. решение BPC Lux 2 и др. (т. 44—55 и цитираната съдебна практика).

[51] Вж. решение BPC Lux 2 и др. (т. 48).

надхвърля необходимото от гледна точка на общия интерес. От друга страна, по отношение на първостепенната облигация може да се възприеме анализът, който Съдът е направил по дело BPC Lux 2 и др. относно облигационерите [52].

120. Следователно доводът за засягане на правото на собственост трябва да се отхвърли за всички кредитори.

2. По съвместимостта с принципа на правна сигурност

121. Що се отнася до съвместимостта с принципа на правна сигурност, в точка 91 от настоящото заключение припомних съдържанието, което Съдът придава на този принцип. Освен това Съдът вече е уточнил, че принципът на правна сигурност се налага с особена строгост, когато правната уредба може да породи финансови последици [53].

122. Считам обаче, че самият смисъл на оздравителната мярка, състояща се в създаването на мостова банка, е да се направи подбор между пасивите и активите, прехвърляни към новата структура. Всъщност мерките за оздравяване, определени в член 2, седмо тире от Директива 2001/24, са тези, които имат за цел да запазят или възстановят финансовото положение на кредитна институция и биха могли да засегнат съществуващите права на трети лица, включително мерките, свързани с възможност за намаляване на вземанията.

123. В настоящия случай компетентният португалски орган е избрал да не прехвърля някои задължения (дело C-500/22) и някои евентуални задължения, произтичащи от отговорността на банката (дела C-498/22 и C-499/22). Разбира се, той е подходил по счетоводен, а не по правен начин, но това е било разрешено от националното законодателство, което дори позволява „обратно прехвърляне“ на пасивите на BES — сделка, приета от Съда [54].

3. По съвместимостта с принципа на защита на потребителите и с член 6, параграф 1 от Директива 93/13

124. Що се отнася до съвместимостта с принципа на защита на потребителите, посочен в член 38 от Хартата (дела C-498/22 и C-499/22) и в член 6, параграф 1 от Директива 93/13 (дело C-498/22), считам, че допустимостта на въпроса по дело C-499/22, който се отнася само до прилагането на член 38 от Хартата, не създава съмнения. Всъщност, както посочих в точка 83 от настоящото заключение, ищците в главното производство се намират в положение, попадащо в приложното поле на правото на Съюза, от момента, в който в рамките на съдебно производство им се противопоставят последиците от взаимното признаване на оздравителната мярка, за която е взето решение в Португалия.

125. По същество ищецът в главното производство по дело C-498/22 се позовава на практиката на Съда, която поставя под въпрос практиката на Tribunal Supremo (Върховен съд) от 9 май 2013 г., която, отчитайки трудностите на банковия сектор, ограничава във времето реституционните последици, свързани с обявяването по съдебен ред на неравноправността на клауза, съдържаща се в сключен между потребител и продавач или

[52] Вж. точки 50—57 от въпросното решение.

[53] Вж. решение Banco de Portugal и др. (т. 52 и цитираната съдебна практика).

[54] Вж. решение Banco de Portugal и др. (т. 61 и цитираната съдебна практика).

доставчик договор, само до недължимо платените в приложение на тази клауза суми, след като е обявено съдебното решение, с което е установена тази неравноправност [55]. Всъщност в решение Gutiérrez Naranjo и др. Съдът постановява, че член 6, параграф 1 от Директива 93/13 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска такава национална съдебна практика [56].

126. Следва да се отбележи, че в това решение Съдът е признал в съответствие с член 38 от Хартата, прогласяващ принцип на защита на потребителите, че предвид естеството и значението на обществения интерес от защита на потребителите Директива 93/13 задължава държавите членки да предвидят подходящи и ефективни мерки за предотвратяване на употребата на неравноправни клаузи в договори, сключени между потребители и продавачи или доставчици [57]. В посоченото решение обаче Съдът припомня също, че защитата на потребителя не е абсолютна [58].

127. Освен това Съдът е подчертал, че целта да се гарантира стабилността на банковата и финансовата система, както и целта да се избегне системен риск, са преследвани от Съюза цели от общ интерес [59]. Освен това Съдът многократно е постановявал, че макар да е налице ясен общ интерес да се гарантира в целия Съюз силна и съгласувана подкрепа на инвеститорите, акционерите или кредиторите, не може да се счита, че при всички обстоятелства този интерес има предимство пред общия интерес, състоящ се в гарантирането на стабилността на финансовата система [60].

128. Ето защо следва да се прецени доколко общият интерес, състоящ се в гарантиране на стабилността на финансовата система, може да надделее над защитата на потребителите в случаи като разглежданите от запитващата юрисдикция.

129. На първо място, ищците в главното производство и запитващата юрисдикция изтъкват, че тъй като Tribunal Supremo (Върховен съд) се е основал на финансовите затруднения на банките, за да ограничи във времето реституционните последици, в решение Gutiérrez Naranjo и др. Съдът имплицитно, но несъмнено е взел предвид финансовите последици за банковата система, за да даде предимство на защитата на потребителите.

130. Не мога обаче да се съглася с тези доводи, тъй като в делата по главните производства затрудненията са се конкретизирали под формата на оздравителна мярка, чието взаимно признаване в другите държави членки е осъществено по силата на правото на Съюза, и следователно трябва да се извърши нова преценка.

131. На второ място, струва ми се, че разглежданите в главните производства хипотези ясно се различават от тази по делото, по което е постановено решение Gutiérrez Naranjo и др., тъй като последното се отнася до защитата само на един потребител. Всъщност по

[55] Вж. решение Gutiérrez Naranjo и др. (т. 46).

[56] Вж. решение Gutiérrez Naranjo и др. (т. 75 и диспозитива).

[57] Вж. решение Gutiérrez Naranjo и др. (т. 56 и цитираната съдебна практика).

[58] Вж. решение Gutiérrez Naranjo и др. (т. 68).

[59] Вж. решение от 5 май 2022 г., Banco Santander (Преструктуриране на Banco Popular) (C-410/20, EU:C:2022:351, т. 36 и цитираната съдебна практика).

[60] Вж. решения от 19 юли 2016 г., Kotnik и др. (C-526/14, EU:C:2016:570, т. 91), относно инвеститорите, и от 8 ноември 2016 г., Dowling и др. (C-41/15, EU:C:2016:836, т. 54), относно акционерите и кредиторите.

настоящите дела оздравителната мярка е приета, за да се гарантира стабилността на финансовата система и следователно в крайна сметка — системната защита на всички останали потребители, клиенти на банката, и по-общо на банковата система.

132. На трето място, защитата на потребителя не се простира дотам да му гарантира възстановяването на надвзетите лихви в случай на несъстоятелност на банката длъжник, което е различен въпрос от този, свързан с ограничаването във времето на реституционните последици.

133. В заключение считам, че в случая защитата на потребителите не може да има предимство пред общия интерес, състоящ се в гарантиране на стабилността на финансовата система.

134. В допълнение, в становището си Комисията посочва, че вземането на ищеца в главното производство по дело C-498/22 за надвзети лихви би могло да бъде предмет на прихващане с размера на месечните вноски, които той продължава да плаща на Novo Banco Испания, в съответствие с член 23, параграф 1 от Директива 2001/24, който гласи, че прилагането на оздравителни мерки не засяга правото на кредитора да търси прихващане на своите вземания срещу вземанията на кредитната институция, ако прихващането е разрешено от правото, което е приложимо към вземането на кредитната институция. Тази разпоредба обаче не изглежда приложима в настоящия случай, тъй като, от една страна, към датата на оздравителната мярка не е съществувало вземането за надплатени лихви, тъй като решение Gutiérrez Naranjo и др. не е било постановено, и от друга страна, длъжникът по вземането за натрупаните лихви, което не е прехвърлено на Novo Banco Испания, не е същият като кредитора на месечните вноски.

135. По изложените съображения предлагам на Съда да отговори, че член 3, параграф 2 от Директива 2001/24 и член 6, параграф 1 от Директива 93/13 във връзка с членове 17 и 38 от Хартата и с общия принцип на правна сигурност трябва да се тълкуват в смисъл, че допускат признаването в приемаща държава членка на последиците от решение на компетентния административен орган на държавата членка по произход, с което като оздравителна мярка се предвиждат създаването на мостова банка и запазването в пасива на проблемната банка на задължението за възстановяване на лихвите, получени въз основа на неравноправна клауза, или за плащане на сумите, дължими във връзка с преддоговорна или договорна отговорност.

V. Заключение

136. По изложените по-горе съображения предлагам на Съда да отговори на Tribunal Supremo (Върховен съд, Испания) по следния начин:

„1) Член 3, параграф 2 и член 6 от Директива 2001/24/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 4 април 2001 година относно оздравяването и ликвидацията на кредитни институции във връзка с член 21, параграф 2 и член 47, първа алинея от Хартата на основните права на Европейския съюз

трябва да се тълкуват в смисъл, че

допускат, при липса на предвиденото в член 6, параграф 1 от тази директива публикуване, признаването в държава членка, различна от държавата членка по произход, на последиците на оздравителна мярка, с която се създава мостова банка с частично прехвърляне на задълженията и отговорностите, преди предявяването на иск за признаване и плащане на вземане, първоначално притежавано спрямо банката, която е била предмет на тази оздравителна мярка, при условие че са спазени принципите на равностойност и ефективност.

2) Член 3, параграф 2 от Директива 2001/24 във връзка с член 47 от Хартата на основните права и с общия принцип на правна сигурност

трябва да се тълкува в смисъл, че

частноправни субекти не могат да се позовават на принципа на защита на оправданите правни очаквания спрямо мостова банка, която е частноправен субект без изключителни правомощия и е създадена като мярка за оздравяване на банка, на която първоначално са били клиенти, за да ангажират отговорността на тази мостова банка за преддоговорни и договорни задължения, свързани с договорите, сключени с банката, по отношение на която е приета мярката за оздравяване.

3) Член 3, параграф 2 от Директива 2001/24 и член 6, параграф 1 от Директива 93/13/ЕИО на Съвета от 5 април 1993 година относно неравноправните клаузи в потребителските договори във връзка с членове 17 и 38 от Хартата на основните права и с общия принцип на правна сигурност

трябва да се тълкуват в смисъл, че

допускат признаването в приемаща държава членка на последиците от решение на компетентния административен орган на държавата членка по произход, с което като оздравителна мярка се предвиждат създаването на мостова банка и запазването в пасива на проблемната банка на задължението за възстановяване на лихвите, получени въз основа на неравноправна клауза, или за плащане на сумите, дължими във връзка с преддоговорна или договорна отговорност“.